

Ս. Եպս. Պողոսեանի, իսկ յետ նախատեսակի Ս. Խաչատրյանի մատուցելու իր հանգստարանէն թափուրով աւագ խորան փոխադրուեցաւ, որիկէ հանդիսապետ Սրբազանը օրհնեց ներկայ հաւատացեալներու հոծ բազմութիւնը:

Իրիկնամուտին Ս. Բակոբեանց Մայր Տաճարին մէջ կատարուեցան «Եկեցէ՛ ի և Հովման» արարողութիւնները, հանդիսապետութեամբ Գեորգատիւ Տ. Նորայր Սրբազանին:

● Կիր. 30 Սեպտ. — Խաչվերաց. հանդիսաւոր Ս. Պատարագը մատուցուեցաւ Ս. Բակոբեանց Մայր Տաճարին մէջ, Պատարագին էր Գեր. Տ. Նորայր Ս. Եպս. Պողոսեան, որ նաեւ քարոզեց բնարան ունենալով «Որ ոչ առնու զխաչ իւր և զայ զկնի իմ, չէ ինձ արժանի»: Յետ քարոզի, նախագահութեամբ Գեր. Տ. Սուրեն Ս. Եպս. Քէմհանեանի, կատարուեցաւ Հայրապետական Մաղթանք, Ն. Ս. Ս. Տ. Գեորգ Զ. Ազգընտիր Վեհափառ Կաթողիկոսի անուանակոչութեան տօնին առթիւ (ըստ նոր տոմարի), իսկ յետ Ս. Պատարագի, զարմեալ նախագահութեամբ Գեր. Տ. Սուրեն Ս. Եպս. ի, հանդիսաւոր հոգեհանգստեան պաշտօն Մեկեանեան հարազատաց Կարապետի և Իրիզորի, ինչպէս նաեւ Նորոգ հանգ. Եւրոպայի Կաթող. Նուիրակ Գեր. Տ. Արտաւազ Ս. Արք. Սիւրմէեանի հոգւոցն ի հանդիստ:

Երեկոյեան Ս. Բակոբեանց Մայր Տաճարին մէջ կատարուեցաւ Խաչվերացի մեծահանգէս աղաքատանը, նախագահութեամբ Գեր. Տ. Սուրեն

բէն Ս. Եպս. Քէմհանեանի, և մասնակցութեամբ Սրբազան Եպիսկոպոսաց, վարդապետաց, բովանդակ ուսանողութեան և հաւատացեալներու խումբերով բազմութեան, որով կը յորդէր Մայր Տաճարը մինչև իր գաւթիները:

Պ Ա Շ Տ Ո Ն Ա Կ Ա Ն Ք

● Շր. 15 Սեպտ. — Կ. ա. ժամը 10.30-ին, Lord Stansgate (Chairman of the International Parliamentary Union), իր տիկնոջ հետ միասին այցելեց Գեր. Տեղապահ Ս. Հօր և հիւրասիրուեցաւ Պատրիարքարանի մեծ դահլիճին մէջ:

● Գշ. 19 Սեպտ. — Կ. ա. ժամը 11-ին, Գեր. Տեղապահ Ս. Հօր այցելեց տեղւոյս Ամբրիկեան Բնոց, Հիւպատոս Mr. Taylor, ընկերակցութեամբ իր փոխանորդ Mr. Rootի:

● Գշ. 25 Սեպտ. — Կ. ա. ժամը 9ին, Գեր. Տեղապահ Ս. Հայրը, ընկերակցութեամբ Գեր. Տ. Ռուբեն Ս. Արք. Մանասեանի, Տնօրէն Ժողովոյ անդամ Հոգ. Տ. Պարգև Վրդ. Վրթանէսեանի, Յօպպէի վանուց Տեսուչ Հոգ. Տ. Բարդէն Վրդ. Ապատեանի և Կալուածական Քարտուղար Տիար Կարպիս Հինգլեանի, Նոր Երուսաղէմ մեկնեցաւ զբաղելու Կալուածական խնդիրներով և տալու համար իր անդրանիկ եպիսկոպոսական այցելութիւնը Խորայէլահայ գաղութին, և վերադարձաւ շ. 4 Հոկտ. ի Կ. ա. ժամը 9ին:

Հ Ա Ն Գ Ի Ս Տ

ԳԵՐ. Տ. ԱՐՏԱՒԱԶԴ Ս. ԱՐՔԵՊՍ. ՍԻՒՐՄԷԵԱՆԻ

ԿԱԹՈՂԻԿՈՍԱԿԱՆ ՊԱՏՈՒԻՐԱԿ ԵՒՐՈՊԱՅԻ ՀԱՅՈՑ

Ամենադառն յուզումով ու բեկումով վերահասու եղան Ս. Սթոքոյ Գեր. Տեղապահ Սրբազանն ու բովանդակ Միաբանութիւնը Նորին Սրբազնութեան մահուան գոյժին, որ տեղի ունեցած է 27 Սեպտ. 1951-ին Բարիզի մէջ «յետ կարճատեւ հիւանդութեան»:

Անակնկալ մահուան ցաւը աւելի կը խորունկնայ մեր մէջ մանաւանդ այս օրերուն ուր աւելի քան զգալի է հայ եկեղեցական անդաստանին ձեռնահաս եւ փորձառութեամբ լեցուն մշակներուն պակասը. Հանգուցեալ Սրբազանը այդ տեսակէտով կը ներկայանայ իրբեւ տէրը բազմադիմի արժէքներու թէ հոգեւորական եւ թէ մտաւորական կալուածներու մէջ: Կուտանք իր կենսագրականը օգտուելով մեծանուն գրագէտ Արշակ Զօպանեանի մէկ յառաջաբանէն, զետեղուած հանգուցեալ Սրբազանին «Թշուառի Զգայութիւններ» հատորին սկիզբը:

Նորին Սրբազնութիւնը ծնած է Ակն 1899-ին, ու զարմին էր նահատակ բանաստեղծ Ատոմ Եարճանեանի (Միամանթօ): Իր նախնական ուսումը ստացած է Պոլիս՝ Դատրգէօյի Արամեան Վարժարանին մէջ (1897-1904) եւ ապա աշակերտած Կալկաթայի Ազգային Վարժարանի (1904-1907) ուր եւ իսկ կատարած է իր գրական առաջին փորձերը որոնք հրատարակուած են Արեւելք օրաթերթին, «Փունջ» եւ «Մաղիկ Մանկանց»

շաբաթաթերթերուն մէջ: 1908-ին կը հրատարակէ «Հայրենի Քնար» շաբաթաթերթը, որը ետքը կը շարունակուի իբրեւ «Մասուն» ամսագիր: 1909-ին Կ. Պոլսոյ Կարապետեան Վարժարանէն ներս կը ստանձնէ ուսուցչական պաշտօն եւ ապա (1910-ին) կը վարէ Էսկի Շէհիրի Ազգ. Վարժարանի տեսչութիւնը, ուր կը հիմնէ նաեւ գիշերօթիկ վարժարան. նոյն օրերուն կ'աշխատակցի նաեւ «Աշխատանք» «Ժամանակ» եւ «Նոր Լուր» օրաթերթերուն Սօսի կեդժանունով:

1918-ին ինքնայոժար մատուցմամբ կ'ընդգրկէ եկեղեցական լուծը, Կ. Պոլսոյ մէջ ձեռնադրուելով վարդապետ Դալէմբեարեան Արքագանէն, ու իր առաջին գործը կ'ըլլայ նուիրուիլ աղէտահար ժողովուրդի ծառայութեան, ստանձնելով Դոնիայի 300.000 թրշուառ գաղթականներու հովուութեան պաշտօնը: 1920-ի Քէմալական կառավարութիւնը կ'աքսորէ զինք Էրզրում, ուր այս նուիրեալ եկեղեցականը կը զոնէ դարձեալ օգտակար հանդիսանալու առիթը Էրզրում կեդրոնացած 10.000 Հայ գերիներուն եւ զինուորականներուն: 1922-ին կ'անցնի Պոլիս ուր կը զործէ որպէս ուսուցիչ եւ քարոզիչ, նոյն ատեն կ'աշխատակցի «Հայ Խօսնակ» ամսաթերթին: 1924-ին կ'ընտրուի առաջնորդ Հալէպի Հայոց: 1929-ին կը ձեռնադրուի եպիսկոպոս Տանն Կիլիկիոյ Տ. Տ. Սահակ Խապայեան Կաթողիկոսէն, իսկ 1932-ին կը ստանայ Արքութեան տիտղոս Երջանկայիշատակ Տ. Սահակ եւ Տ. Բաբգէն աթոռակից՝ Կաթողիկոսներէն: 16 տարիներ Հալէպի առաջնորդութիւնը վարելէ ետք, 1940-ին Բարիզի վախճանեալ առաջնորդ Քիպարեան Վառձապուռն Արքեպս.ի փոխարէն կ'ընտրուի առաջնորդ Ֆրանսայի, Պելճիրայի եւ Զուիցերիոյ հայոց: 1959-ի Համաշխարհային Պատերազմը արգելք կը հանդիսանայ իրեն ստանձնելու այդ պաշտօնը եւ հետեւաբար 1942-ին կը ստանձնէ Պէյրութի Հայոց առաջնորդութիւնը: 1945-ին կը մասնակցի Ս. Էջմիածնի ազգային-եկեղեցական մեծ ժողովին: Ամենայն Հայոց Նորընտիր Հայրապետը իրեն կը վստահի Ս. Էջմիածնի ճեմարանին վերատեսչութիւնը եւ սակայն ետքէն յարմարագոյն կը նկատէ իրեն յանձնել Արեւմտեան Եւրոպայի Հայոց թեմը, ուր կը պաշտօնավարէր որպէս Պատուիրակ Ամենայն Հայոց Կաթողիկոսութեան:

Հանգուցեալ Արքագանը վերեւ յիշուած իր բոլոր պաշտօնավարութեանց ընթացքին ի յայտ եկած էր որպէս գործունեայ, նախանձախնդիր, եկեղեցասէր ու հայրենասէր անձնավորութիւն: Դոնիայի իր հոգեւոր հովուութիւնը եղած էր բացարձակ նրբիւրումի եւ զոհողութեան յանձնառութիւն մը, Հալէպի ու Պէյրութի մէջ, որպէս բաջ ֆրանսագէտ ու կենցաղագէտ հովիւ, ոչ միայն իրեն հետ ունեցած էր իր հօտին վրատահոթիւնը այլեւ համակրանքը ու յարգանքը օտարներուն ու պետական, հիւպատոսական ու յարանուանական շրջանակներուն, յաջա անոնց արժեւորելով մեր ժողովուրդն ու անոր զանազան ազգային իրաւունքները, նոյն ատեն ապահովելով նաեւ իրեն յանձնուած թեմերուն ազգային, կրօնական ու հասարակական ներքին վերակազմութիւնը, եկեղեցիներու շինութիւնը եւլն. եւլն:

Եւրոպայի Կաթողիկոսական Պատուիրակութեան իր շրջանին բերաւ աշխատանքի սրտեռանդն ու կարեւոր բաժինը Բարեգործականի ներգաղթի հանգանակութեան, ինչպէս նաեւ Տանն Կիլիկիոյ Կաթողիկոսութեան Դպրեվանդից ի նպաստ հանգանակութեան:

Արտաւազդ Արքագան անխոնջ աշխատող մ'եղաւ գրական գետնի վրայ ի յայտ բերելով տքնաջան բանասէրի եւ գրագէտի յատկութիւններ: Գրական գետնի վրայ ան կը ներկայանայ իբրեւ հեղինակ լայնածաւալ ու կարեւոր աշխատութիւններու ինչպէս. —

Էրբողութ. — Պատմական նիւթերու վրայ գրական էջերու հաւաքածոյ մը: Տաքեւ. — Վեց հասոյ գրական բանասիրական տարեգիրքեր: — Պատմութիւն Հալէպի Հայոց, երկու մեծածաւալ հասոյքներ. — Յուցակ Հայ Ձեռագրաց Հալէպի Ա. եւ Բ. հասոյքներ: — Նկարագիր Օշին Թագաւորի ձեռագիր ժամագրիւն: — Բառարան Ս. Գրական Յատուկ Անուանց Ա. հասոյ: — Սուրիա, պատմա-բանասիրական աշխատութիւն: — Յուցակ Հայ Ձեռագրաց Եւրոպայի եւ մասնաւորաց: — Յուցակ Ձեռագրաց Ս. Յակոբեանց Վանուց

Երուսաղէմի Ա. հասար: — Թշուառի Զգայութիւններ գրական հասար մը, եւ շարք մը մանր բայց արժէքաւոր պրօշիւսներ պատմա-բանասիրական նիւթերու շուրջ: Արդիւնաւոր այս եկեղեցականին կորուստին առթիւ ցաւով միայն կ'անդրադառնանք այն բոլորին որոնք դառնացուցին իր կեանքը եւ փութացուցին գուցէ իր մահը: Կ'աղօթենք ի բոլոր սրտէ որ Տէրը լուսաւորէ եկեղեցւոյ եւ ազգին հաւատարիմ եւ արժանաւոր այս եկեղեցականին հոգին եւ անոր փոխարէն յարուցանէ Հայ ժողովուրդին ու եկեղեցիին ճշմարիտ ծառայութեան նոր ու անկաշառ մշակներ:

ՏԻԿԻՆ ՎԵՐԳԻՆԷ ՔԵՕԼԷԵԱՆ

Խորունկ ցաւով իմացանք մահը այս պատուական Տիկնոջ, վախճանած իր գեղեցիկ դղեակին մէջ, ի Նիս: Մանրամասնութիւններ չունինք իր մահուան պարագաներէն, հայ մամուլը արծազանգ չեղաւ իր կեանքին, եւ սակայն Տիկ. Վերգինէ Քէօլէեանը չէր այն մահկանացուներէն՝ որոնց դագաղին կամ մահազոյժին առջեւէն կարելի ըլլայ անցնիլ, առանց զգալու ցաւը որ իր մահով կը պատճառուի:

Անխառն կրօնասիրութիւնը՝ զոր ճշմարիտ պարկեշտութիւնը միայն կրնայ ծնիլ կնոջ մը սրտին մէջ, եւ անխորական անձնութիւն մը՝ զոր բրիտոնէական դաստիարակութենէն յաճախ կրնայ ստանալ մարդս, իր նկարագրին ամէն բացորոշ գիծերն էին: Եւ ինք այս սեռն եւ սերտ զգացումներով, միշտ կապուած մնաց Հայ եկեղեցիին, հայ բարեգործութեան, հայ կրթութեան, եւ սրտագին բարեկամը անոնց անձնուէր մըշակներուն:

Իզմիրցի այս պատուական հայուհին, իր ամուսնոյն մահէն յետոյ, շնորհիւ իր կորովի ճիգերուն եւ ճարտարութեան, քառապատկած էր ամուսինէն իր ստացած հարստութիւնը, բամբակի առեւտուրին մէջ, յիտոյ իր յառաջացած տարիքին հետեւանքով, իր բոլոր ունեցածը արժեթուղթերու, շէնքի եւ դրամազլուխի վերածած, ու առանձնացած Նիսի իր դղեակը, իր ծերութեան օրերը կ'ապրէր մասնակից սակայն միշտ, ազգային կարիքներու:

Երուսաղէմի Հայոց վանքը իր սիրած Հաստատութիւններէն մին մնաց միշտ, եւ տակաւին իր կենդանութեանը, Երանաշնորհ Դուրեան պատրիարքի օրերուն, վանքին կտակած էր տասը հազար Սթերլին, խնդրանքին վրայ եղբրամահ Ղևոնդ Արք. Դուրեանի:

Մահէն վերջ, բացուած է իր կտակը, ու մեզի կը հաղորդուի թէ հոն անփոփոխ կը մնայ Ս. Աթոռոյս բաժինը: Երախտապարտ զգացումներով կը սգանք իր մահը, աղօթելով որ լոյսերու մէջ հանգչի հոգին Ս. Աթոռոյս բարերարութիւն, ու չպակսին իր նմանները մեր ժողովուրդէն, որոնց շնորհին է որ հաստատ եւ լուսաւոր կը մնան մեր ազգային, կրօնական ու կրթական Հաստատութիւնները:

Հանգիստ իր հոգիին: